

A „MEG-OCSMÁNYÍTOTT CUPIDO”

Gyöngyösi István *Csalárd Cupidóját* a költői életművet először sajtó alá rendező Dugonics András két változatban is ismerte. Egyrészt birtokában volt az 1695-ben Koháry Istvánnak ajánlott – autográfának vélt – kézirat, másrészt a név nélkül, 1772-ben megjelent budai kiadás. Döbbenettel konstataálta, hogy a két szöveg jelentős mértékben eltér egymástól: a 18. századi textusba egy „sem mire-kellő kaczer emberke [...] sok olly ocsmánságokat taldott, mellyek Gyöngyösinek emberséges emberhez illő jelével meg-nem-egyeznek, és annak keze irásában nem találatnak.”¹ Sokáig tusakodott, melyik verziót adja ki, majd úgy döntött, hogy az álló betűkkel szedett, kézirat szerinti szövegbe dőlt betűkkel beszurja a hozzátaldott szakaszokat. Ezen elképzelésének kétszer is hangot ad bevezetőjében – majd végül minden jelzés nélkül a kézirat alapján közli a verset. A bővítés – mely szerinte esetleg mégiscsak származhatott a szerzőtől – már 1729 előtt megtörtént: az ekkor készült Rétey T. Ádám-féle másolat² – mely nem a költőhöz közel állható 1695-ös kéziratról készült –, amint arról kritikai kiadásában a kecskeméti kéziratról Badics Ferenc beszámolt, már tartalmaz új strófákat. Egyéb másolatok is rendelkeznek ilyesféle kiegészítéssel, szövegük egybevetése minden bizonnyal szolgálhatna a vers recepciójára vonatkozó hasznos tanulságokkal. Rövid ízelítőnkben ehelyütt csupán Dugonics tervének töredékes megvalósítására vállalkozhatunk. (De ezt egyszer majd megírjuk még bővebben is...)

II. Rész, 11. Így szól amaz: mentem minap jószágomban,
 Azhol végetérvén csakhamar dolgomban,
 Mikor visszagyőnék véletlen házamban,
 Egy nagy béreslegént találok ágyamban.

¹ Gyöngyösi Istvánnak *Költeményes Maradványai*, Pozsony, 1796, Elő-Intés, LVII–LVIII.

² *Rétey-kódex*, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Mikrofilmtár, A 5108/III.

*Az ötödik azért van keserűségben,
Hogy más országokon járván követségben,
Két esztendő múltán nem várt vendégségben,
Házához érkezik éppen keresztségben.*

*Az hatodik azon törődik magában,
Izzad az homloka, s majd öszül gondjában,
Hogy alig tölt három hét házosságában
És máris bábákat gyűjtnek az házában.*

*Az hetediket is hasonló fájdalom
Sérvén, így szól: csak most volt a lakodalom,
De amint érezi mozgását oldalom,
Csakhamar bölcső kell itt is, úgy gondolom.*

- .....
12. Ez így mond: magam is szégyenlem dolgomat,
Minap, amíg írtam deliberatomat,
Hazaküldöttem volt a fő deákomat,
Hogy utánam hozná némely írásomat.

Addig mulatozott oda azonközben,
Hogy ott ő is indul az asszonnyal pörben,
Deliberative esnek végre ölben,
És az ágyra dőlven, merülnek ott többen.